

(דף י"ט ע"א) אִמְצָאָהּ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּהָ גַם לֹא יָבוּזוּ לִי. בֵּינוֹן שְׁיִצְאוּ מִשְׁבֵּט לְוֵי הַמְּשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ בּוֹלָם, וְעָמְדוּ עַל מִשְׁמֹרוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֵלֶּה לְנוֹכַח אֵלֶּה, חִבְרִים פְּאָחָה, וְהָעוֹלָמוֹת אָחָה, וּמְלֶךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בָּא שְׁלֹמֹה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכֵמָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׁרִים שֶׁל מִטָּה לְוֵיִם, עַל שְׁנֵלּוּיִם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאָחָה. וְהַשְׂוֹמֵעַ, נְלוּהָ וְנִדְבַק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל פֶּן אִמְרָה לְאֵהָ, (בראשית כ"ט) יִלְוֶה אִישׁ אֶלֵּי. רַבִּי תַנְחֻם אָמַר, שֶׁפֶּבֶל נְלוּהָ זֶרַע לְוֵי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשְׁהָ וְאַהֲרֹן וּמֵרָם, וּבְכָל זֶרַעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֶל ה' לְשָׂרְתוֹ.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעָה שְׁעָמְדוֹ הַמְּשׁוֹרְרִים לְמַעְלָה, לֹא עָמְדוּ עַל מִשְׁמֹרְתָם, עַד שְׁנִלְדוּ שְׁלֹשָׁה הָאָחִים: מִשְׁהָ, אַהֲרֹן, וּמֵרָם. תִּינַח מִשְׁהָ וְאַהֲרֹן, מֵרָם לָמָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (קהלת ב') וְשָׂרֹת. בְּמָה דַּאֲתָ אָמַר, (שמות ט"ו) וַתַּעַן לָהֶם מֵרָם.

תָּאנָא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנִלְדָה לְוֵי, נְטִלוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְחֶרֶז מִכָּל אַחֲיוֹ וְהוֹשִׁיבוּ בְּאַרְצֵן, וְהוֹלִיד לְקָהָת, וְקָהָת הוֹלִיד לְעֶמְרָם, וְהוּא הוֹלִיד לְאַהֲרֹן וּמֵרָם. פִּירֵשׁ מֵאֲשַׁתּוֹ, וְהַחֲזִירָהּ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיוּ הַמְּשׁוֹרְרִים שֶׁל מַעְלָה עוֹמְדִים וּמְשׁוֹרְרִים, גָּעַר בָּהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִשְׁתַּבַּח הַשִּׁיר, עַד שְׁנִנְטָה קוֹ יְמִינוֹ, וְהוֹשִׁיט לְעֶמְרָם.

מָאִי טַעְמָא נִקְרָא עֶמְרָם. שְׁיִצְאָ מִמֶּנּוּ עִם רָם עַל כָּל רָמִים, וְלֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ. מָאִי טַעְמָא לֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אַבְהוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבְּצִנְעָא הִלֵּךְ, וּבְצִנְעָא חֲזַר לְאֲשַׁתּוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִפְרִיחוּ בּוֹ, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיִּלְךָ אִישׁ, וְלֹא נֶאֱמַר וַיִּלְךָ עֶמְרָם בְּפִרְהֶסְיָא. וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוֵי, אִף הִיא בְּצִנְעָא חֲזַרְהָ, וְלֹא נִזְכַּר שְׁמָהּ.

וַיִּלְךָ אִישׁ. רַבִּי אַבְהוֹ אָמַר, וַיִּלְךָ אִישׁ, זֶה גְּבַרְיָאֵל. דְּכָתִיב, (דניאל ט') וְהָאִישׁ גְּבַרְיָאֵל. שְׁהִלֵּךְ הוּא וְהַחֲזִירָהּ לְעֶמְרָם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עֶמְרָם מִמֶּשׁ הָיָה, וְלֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִלְכָה זוֹ לֹא הָיְתָה מִמֶּנּוּ לְהַזְדַּוּג לְאֲשַׁתּוֹ, אֶלָּא מִלְמַעְלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאַהֲרֹן וּמֵרָם לֹא נֶאֱמַר זִיווּג אֲבֹתָם בְּתוֹרָה, וּבְמִשְׁהָ כְּתִיב וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוֵי, לְהוֹרֹת, שֶׁהַשְּׂכִינָה נִקְרְאת עַל שֵׁם לְוֵי. וְלֹא הָיָה עֶמְרָם רָאוּי לְהוֹלִיד לְמִשְׁהָ, עַד שְׁנִנְטֵל חֵלֶק בְּשְׂכִינָה, וְהוֹלִיד לְמִשְׁהָ. הִדָּא הוּא דְכָתִיב, וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוֵי. וְלִפְיֵךְ כְּתִיב, (שמות ב') וַתִּרְא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, זָכָה עֶמְרָם שְׁיִצְאָ מִמֶּנּוּ בֶן, שֶׁזָּכָה לְקוֹל גְּדוּל, דְּכָתִיב, (שמות י"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. וְעֶמְרָם זָכָה לְבֵית קוֹל, דְּכָתִיב וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוֵי. כְּלֹמַר, וְלִפְיֵךְ כְּתִיב וַיִּלְךָ. כְּלֹמַר, שְׁהִלֵּךְ לְמַדְרַגָּה זוֹ. תָּאנָא, בְּשְׁנִלְדָה מִשְׁהָ, יִיחַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, דְּכָתִיב וַתִּרְא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וּכְתִיב, (תהלים קמ"ה) טוֹב ה' לְכָל. וּכְתִיב, (תהלים ל"ד) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. (שמות ב') רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין אָמַר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָפְדִים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלֵּם קִיץ גְּלוּתָם, מֵהַ כְּתִיב, וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מֵאִי טַעַמָּא. שֶׁהוֹרֵד שָׂר מִצְרַיִם מִמַּעַלְתּוֹ, וְנִפְל מִגְּאֻלָּתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שָׂר נְשֻׁלָּהוּ, זָכַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, בַּא וְרֵאָה שְׂפָדָה הוּא, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַשָּׂר שְׁלָחָם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשָּׂר שְׁלָחָם, כְּתִיב וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד וַיֵּאֱנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּצְעֲקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא נִעְנְוּ בְּצַעֲקָתָם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בַּא וְרֵאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֵה לְמִדַּת הַדִּין, וּמוֹרִידָהּ, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהֵינּוּ דִתְנִן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל. מֵאֵן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָאוּ (ד' ט"ט ע"ב) מְלֵא בְרִירָא הִיא, דְהָא אָמַר לִיה לְאוּבָא טַמְיָא, דְהָהוּ כְדִיב, וּמִלּוּהִי כְדִיבָן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לָאוּ בְתַר אוּבָא טַמְיָא אֶזְלִינָן, דְבְרִירָא דְמֵלָה הוּא, דִתְנִן, בְּעִשְׂרָה כְתָרֵי מֵלְכָא, אֵית תְּרִין דְמַעֲוִין לְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְהֵן שְׁתֵּי מִדוֹת דִּין, שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחָהוּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה נ"א) שְׁתֵּי הֵנָּה קוֹרְאֵתֵיהּ. וְכְשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֹכֵר אֵת בְּנָיו, הוּא מוֹרִיד אוֹתָם לַיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת רַחֲמִים, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, שְׁתֵּי דְמַעוֹת, שְׁמַחָם בְּאִים הַדְּמַעוֹת, מֵהֵם בָּא הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה כְּתִיב, (שמות י"ד) וְהֵנָּה מִצְרַיִם נוֹסַע אַחֲרֵיהֶם. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי זֶה שָׂר שֶׁל מִצְרַיִם הוּא, וְאֵת אִמְרַת וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, זֶה שָׂר שֶׁל מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵאִי מֵלָה קָא מְסִייעַ לְהֵהוּא דְלַעֲיָלָא, כְּתִיב הָכָא וְהֵנָּה מִצְרַיִם, וְכְתִיב הָתָם וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מְלַמֵּד דְעַכְשָׁיו לֹא הָיָה מֶלֶךְ, דְהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלָתוֹ. וְלִפְיֵךְ כְּתִיב, וְהֵנָּה מִצְרַיִם, וְלֹא כְתִיב מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וּמָה דְאָמַר וַיָּמַת. כְּמָה דְאֵת אָמַר (שמות ד') כִּי מִתּוֹ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשָׁךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בַּא וְרֵאָה, כָּל מַלְכֵי מִצְרַיִם פְּרַעָה שְׂמָם. וּבְכָאן לֹא נֵאמַר אֶלָּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סָתָם. וּבְמִקוֹמוֹ פְּרַעָה, וְהוּא פְּרַעָה מִמֶּש. תָּא חֲזִי, בְּעוֹד דְאֵית שׁוּלְטָנוּתָא דְלַעֲיָלָא, אֵית שׁוּלְטָנוּתָא בְּעַמָּא דְלִתְתָא, אֵתְעָדִי שׁוּלְטָנוּתָא דְלַעֲיָלָא, אֵתְעָדִי שׁוּלְטָנוּתָא דְלִתְתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (זכריה י"ד) הֵנָּה יוֹם בָּא לֵינִי וְגו' וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵינִי וְגו'. וְכִי שָׂאָר יוֹמִין לָאוּ אֵינּוֹן דִּילִיהּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, מְלַמֵּד שֶׁשָּׂאָר הַיָּמִים, נִתְּנִים לְשָׂרִים, וְאוֹתוֹ יוֹם, אֵינּוּ שֶׁל הַשָּׂרִים, אֶלָּא שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּעֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. מִפְּנֵי שְׂבֻאוֹתוֹ יוֹם, יִפְלוּ כָּל הַשָּׂרִים מִמַּעַלְתָּם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה ב') וְנִשְׁגַּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. שְׂאוֹתוֹ יוֹם לֹא יִהְיֶה מַעַלָּה לְשָׂרִים.

אָמַר רַבִּי אַבְיָה, כְּשֶׁתְּקַדֵּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין בְּשָׂרִים שֶׁל מַעְלָה, מֵה כְּתִיב, (ישעיה ל"ד) כִּי רוּחָהּ בַּשָּׁמַיִם חָרְבָה. וְכִי חָרַב אֵת לֵי. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חָרַב אֵת לֵיה, דְּכְתִיב, (ישעיה ל"ד) חָרַב לֵי. מְלָאָה דָם. וְכְתִיב (ישעיה ס"ו) וּבְחָרְבוּ אֶת כָּל בָּשָׂר.

אָמַר רַבִּי אַבְיָה, הַחָרַב הַזֶּה הוּא הַדִּין שֶׁעוֹשֶׂה, דְּכְתִיב, (דברי הימים א', כ"א) וַיֵּרָא אֶת מְלָאָה ה' עוֹמֵד בֵּין הָאָרְץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ. וְכִי חָרַב שְׁלוֹפָה הִיָּתָה בְּיַד הַמְּלָאָה, אֲלֵא, שֶׁהִיָּתָה הַרְשֻׁת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין.

וְהָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמַר לִי מְלָאָה הַמְּוֵת, אִי לָאוּ דְחַיִּסְנָא לִיקְרָא דְבְרִייתָא, פְּרַעְנָא לְהוּ בֵּית הַשְּׁחִיטָה, כְּבִהְמָה. אָמַר רַבִּי אַבְיָה, כְּלָא מְשֻׁם דְּאִתְיִיהִיב רְשׁוּתָא בִּידֵיהּ, לְמַעַבְד גָּמַר דִּינָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (יהושע ה') וַחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, הַרְשֻׁת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין. אִי הָכִי מָאִי (דברי הימים א', כ"א) וַיָּשֶׁב חָרְבוֹ אֶל נְדָנָה. אָמַר רַבִּי אַבְיָה, שְׁנַחְזֹר הַדִּין לְבַעַל הַדִּין, וְהַרְשֻׁת לְמִי שֶׁהַרְשֻׁת שְׁלוֹ.

וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְאַנְחוּ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וַיֵּאָנְחוּ, כְּלוֹמַר, נְתַאָּנְחוּ (ס"א הַאֲנִיחוּ) לוֹ לְמַעְלָה (ס"א כְּלוֹמַר נֵאָנְחוּ לְמַטָּה) שֶׁהַאֲנַחָה הִיָּתָה בְּשִׁבְלָם לְמַעְלָה.

רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲיָלָה הוּוּ, וּמֵאֵן אֵינְוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵינְוֹן דְּאִתְקְרוּן בְּנֵי פּוֹלְחָנָא. כְּלוֹמַר, אוֹתָם שֶׁהֵם מִן הָעֲבוּדָה שֶׁל מַעְלָה. וַתַּעַל שׁוּעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים, שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לָא עֲלָתָה שׁוּעָתָם לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כִּד עָבִיד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּפַמְלֵיָא שֶׁל מַעְלָה, הַהוּא דִּינָא מָאִי הוּוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַעַבְר לְהוּ כְּהַהוּא נְהַר דִּינֹרָה, וְאֶעְבַּר לוֹן מְשׁוּלְטָנִיהוּן, וּמְנִי שׁוּלְטָנִין אַחְרָנִין דִּשְׂאָר עַמִּין. אָמַר לֵיה וְהָא כְּתִיב (תהלים ק"ד) מְשַׁרְתִּינוּ אִישׁ לוֹהֵט. אָמַר לֵיה, אֵית אִשָּׁא קְשִׁיָּא מֵאִשָּׁא, וְאֵית אִשָּׁא דְּדַחֲיָא אִשָּׁא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תְּלַת עֲנִינֵי הָכָא: אֲנַחָה, שׁוּעָה, צְעָקָה. וְכָל חַד מִתְפָּרְשָׁא מֵאֲחָרָא. אֲנַחָה: כְּתִיב, וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. צְעָקָה: דְּכְתִיב, וַיִּצְעֲקוּ. שׁוּעָה: דְּכְתִיב, וַתַּעַל שׁוּעָתָם. וְכָל חַד בְּלַחֲדוּדֵי מִתְפָּרְשָׁא, וְכָלְהוּ עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, צְעָקָה וְשׁוּעָה עָבְדוּ, אֲנַחָה לָא עָבְדוּ, מִשְׁמַע מִדְּכְתִיב וַיֵּאָנְחוּ וְלַמַּעְלָה הִיָּתָה הַאֲנַחָה בְּשִׁבְלָם.

צְעָקָה וְשׁוּעָה כְּמֵאִי אִתְפָּרְשׁוּן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין לָךְ שׁוּעָה, אֲלֵא בְּתַפְלָה. שְׁנַאָּמַר, (תהלים ל"ט) שְׁמָעָה תַּפְלָתִי יי' וְשׁוּעָתִי הַאֲזִינָה. (תהלים פ"ח) אֲלִיךָ יי' שׁוּעָתִי. (תהלים ל') שׁוּעָתִי אֲלִיךָ וְתַרְפָּאֵנִי. צְעָקָה שְׁצוּעָק וְאֵינֹו אוֹמַר כְּלוּם. אָמַר רַבִּי

